

Educació Plàstica, Visual i Audiovisual

Les arts plàstiques, visuals i audiovisuals es dirigeixen cap a l'adquisició d'un pensament que es concreta en formes, actes i produccions artístiques i que posseeix la capacitat de generar propostes originals responnent a les necessitats de l'individu. Suposen, a més, la possibilitat d'actuar sobre la realitat creant respostes noves que allarguin i ampliïn la capacitat d'expressió de l'ésser humà.

La matèria d'educació plàstica, visual i audiovisual integra totes les dimensions de la imatge: plàstica, fotogràfica, cinematogràfica i mediàtica; així com la seva forma, que varia segons els materials, eines i formats utilitzats. La imatge, que pot ser bidimensional o tridimensional, figurativa o abstracta, fixa o en moviment, concreta o virtual, duradora o efímera, es mostra a partir de les diferents tècniques que han anat ampliant els registres de la creació. L'arribada dels mitjans tecnològics ha contribuït a enriquir la disciplina, diversificant les imatges i democratitzant la pràctica artística, així com la recepció cultural, però també ha augmentat les possibilitats de la seva manipulació. Per aquest motiu, resulta indispensable que els alumnes adquireixin els coneixements, destreses i actituds necessaris per analitzar les imatges críticament, tenint en compte els mitjans de producció i el tractament que es fa d'elles.

La matèria dona continuïtat als aprenentatges de l'àrea d'educació artística de l'etapa anterior i aprofundeix en ells, contribuint al fet que l'alumne continuï desenvolupant l'estima i la valoració crítica de les diferents manifestacions plàstiques, visuals i audiovisuals, així com la comprensió dels seus llenguatges, a través de la seva posada en pràctica en la realització de diverses classes de produccions. Aquesta alfabetització visual permet una adequada descodificació de les imatges i el desenvolupament d'un judici crític sobre aquestes. A més, atès que l'expressió personal es nodreix de les aportacions que s'han realitzat al llarg de la història, afavoreix l'educació en el respecte i la posada en valor del patrimoni cultural i artístic.

La matèria està dissenyada a partir de vuit competències específiques que sorgeixen dels objectius generals de l'etapa i de les competències que conformen el perfil de sortida dels alumnes al final de l'ensenyament bàsic, especialment dels descriptors de la competència en consciència i expressió culturals, als quals s'afegeixen aspectes relacionats amb la comunicació verbal, la digitalització, la convivència democràtica, la interculturalitat o la creativitat. L'ordre en què apareixen les competències específiques no és vinculant, per la qual cosa es poden treballar simultàniament, mitjançant un desenvolupament entrelaçat. De fet, l'enfocament eminentment pràctic de la matèria comporta que els alumnes s'iniciïn en la producció artística sense necessitat de dominar les tècniques ni els recursos, i que vagi adquirint aquests coneixements en funció de les necessitats derivades de la seva pròpia producció.

Els criteris d'avaluació, que es desprenen directament d'aquestes competències específiques, estan dissenyats per comprovar el grau de consecució de les mateixes per part dels alumnes.

Els sabers bàsics de la matèria s'articulen en quatre blocs. El primer du per títol "Patrimoni artístic i cultural" i inclou sabers relatius als gèneres artístics i a les manifestacions culturals més destacades. El segon, anomenat "Elements formals de la imatge i del llenguatge visual. L'expressió gràfica", inclou aquells elements, principis i conceptes que es posen en pràctica en les distintes manifestacions artístiques i culturals com a forma d'expressió. el Tercer bloc «Expressió Artística i gràfico-plàstica: tècniques i procediments», comprèn tant les tècniques i procediments gràfico-plàstics com les diferents operacions plàstiques i els factors i etapes del procés creatiu. Finalment, el bloc «Imatge i comunicació visual i audiovisual» incorpora els sabers relacionats amb els llenguatges, les finalitats, els contextos, les funcions i els formats de la comunicació visual i audiovisual.

La matèria d'educació plàstica, visual i audiovisual requereix situacions d'aprenentatge que suposin una acció contínua combinada amb reflexió, així com una actitud oberta i col·laborativa, amb la intenció que els alumnes desenvolupin una cultura i una pràctica artística personals i sostenibles. Aquestes situacions, que posen en joc les diferents competències de la matèria, han d'estar vinculades a contextos pròxims als alumnes, que afavoreixin l'aprenentatge significatiu, despertin la seva curiositat i interès per l'art i les seves manifestacions, i que permetin desenvolupar la seva identitat personal i la seva autoestima. El disseny de les situacions d'aprenentatge ha de cercar el desenvolupament del pensament divergent, secundant-se en la diversitat de les manifestacions culturals i artístiques. Les aportacions teòriques i els coneixements culturals han de ser introduïts pel professorat en relació amb les preguntes que plantegi cada situació, permetent així que els alumnes adquireixin mètodes i punts de referència en l'espai i el temps per captar i explicitar la naturalesa, el sentit, el context i l'abast de les obres i dels processos artístics estudiats.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- 1. Comprendre la importància que alguns exemples seleccionats de les diferents manifestacions culturals i artístiques han tingut en el desenvolupament de l'ésser humà, mostrant interès pel patrimoni com a part de la pròpia cultura, per entendre com es converteixen en el testimoni dels valors i conviccions de cada persona i de la societat en el seu conjunt, i per reconèixer la necessitat de la seva protecció i conservació.**

L'expressió artística en qualsevol de les seves formes és un element clau per entendre les diferents cultures de totes les èpoques al llarg de la història. A través de les diferents arts, l'ésser humà es defineix a ell mateix, aportant els seus valors i conviccions, però també a la societat en la qual està immers, bé sigui per

assimilació o per rebuig, amb tots els matisos entre aquestes dues posicions. Una mirada sobre l'art que reveli la multiplicitat de punts de vista i la variació dels mateixos al llarg de la història ajuda els alumnes en l'adquisició d'un sentir respectuós cap a les altres persones.

En aquest sentit, resulta fonamental la contextualització de tota producció artística, per poder valorar-la adequadament, així com per prendre perspectiva sobre l'evolució de la història de l'art i la cultura, i amb ella, de les societats que donen lloc a aquestes produccions. Tractant aquests aspectes a través de produccions orals, escrites i multimodals, els alumnes poden entendre també la importància de la conservació, preservació i difusió del patrimoni artístic comú, començant pel que li és més pròxim, fins a aconseguir finalment el del conjunt de la humanitat.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CPSAA3, CC1, CC2, CCEC1.

2. Explicar les produccions plàstiques, visuals i audiovisuals pròpies, comparant-les amb les dels seus iguals i amb algunes que conformen les del patrimoni cultural i artístic, justificant les opinions i tenint en compte el progrés des de la intenció fins a la realització, per de valorar l'intercanvi, les experiències compartides i el diàleg intercultural, així com per superar estereotips.

La realització d'obres pròpies contribueix al desenvolupament de la creativitat i la imaginació dels alumnes, així com a la construcció d'un discurs crític elaborat i fonamentat sobre les seves pròpies obres i sobre les obres d'altres persones. A partir de la comprensió activa de les dificultats inherents a tot procés de creació en les seves diferents fases, amb l'assimilació de la complexa vinculació entre l'ideat i el finalment aconseguit, els alumnes poden superar diferents prejudicis, especialment comuns quant a la percepció de les produccions artístiques i culturals.

Al mateix temps, l'intercanvi raonat d'experiències creatives amb els seus iguals, així com la posada en context d'aquestes amb altres manifestacions artístiques i culturals de tota mena, ha de servir perquè els alumnes ampliïn els seus horitzons i estableixin un judici crític -i autocrític- informat i respectuós amb les creacions d'altres persones i amb manifestacions d'altres cultures.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL1, CPSAA1, CPSAA3, CC1, CC3, CCEC1, CCEC3.

3. Analitzar diferents propostes plàstiques, visuals i audiovisuals, mostrant respecte i desenvolupant la capacitat d'observació i d'interiorització de l'experiència i del gaudi estètic, per enriquir la cultura artística individual i alimentar l'imaginari.

Les produccions plàstiques, visuals i audiovisuals contemporànies han augmentat les possibilitats quant a suports i formats. Només en el terreny audiovisual es troben, entre altres, sèries, pel·lícules, anuncis publicitaris, videoclips, formats televisius o formats nous associats a les xarxes socials. Apreciar aquestes produccions en tota la seva varietat i complexitat suposa un enriquiment per als alumnes, atès que, a més d'ajudar a interioritzar el plaer inherent a l'observació de l'obra d'art visual i del discurs audiovisual, d'elles emana la construcció d'una part de la identitat de tot ésser humà, la qual cosa resulta fonamental en l'elaboració d'un imaginari ric i en la fonamentació d'una mirada empàtica i despullada de prejudicis.

L'anàlisi de les diferents propostes plàstiques, visuals i audiovisuals ha d'estar orientat cap a l'enriquiment de la cultura artística individual i de l'imaginari propi. A més de les propostes contemporànies, s'han d'incloure en aquesta anàlisi les manifestacions d'èpoques anteriors, perquè els alumnes comprenguin que han construït el camí per arribar fins on ens trobem avui. Entre aquests exemples s'ha d'incorporar la perspectiva de gènere, amb èmfasi en l'estudi de produccions artístiques executades per dones, així com de la seva representació en l'art. Finalment, l'acostament a diferents manifestacions construirà una mirada respectuosa cap a la creació artística en general i les seves manifestacions plàstiques, visuals i audiovisuals en particular.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del perfil de sortida: CCL1, CCL2, CD1, CPSAA4, CC1, CC3, CCEC2.

4. Explorar les tècniques, els llenguatges i les intencions de diferents produccions culturals i artístiques, analitzant, de manera oberta i respectuosa, tant el procés com el producte final, la seva recepció i el seu context per descobrir les diverses possibilitats que ofereixen com a font generadora d'idees i respostes.

En la creació de produccions artístiques, les tècniques i llenguatges emprats són pràcticament il·limitats; des del treball amb l'argila fins al videomapatge, l'arc expressiu és inabastable, i els resultats són tan diversos com ho és la pròpia creativitat de l'ésser humà. És important que els alumnes comprenguin aquesta multiplicitat com un valor generador de riquesa a tots els nivells, per la qual cosa hauran d'entendre la seva naturalesa diversa des de l'acostament tant a les seves maneres de producció i de disseny en el procés de creació, com als de recepció. D'aquesta manera, poden incorporar aquest coneixement en l'elaboració de produccions pròpies.

En aquest sentit, resulta fonamental que els alumnes aprenguin a identificar i diferenciar els mitjans de producció i disseny d'imatges i productes culturals i artístics, així com els diferents resultats que proporcionen, i que prenguin consciència de l'existència de diverses eines per a la seva manipulació, edició i

postproducció. D'aquesta manera, poden identificar la intenció amb la qual van ser creats, procés necessari per analitzar correctament la recepció dels productes artístics i culturals, situant-los en el seu context cultural i determinant les seves coordenades bàsiques.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL2, CD1, CD2, CPSAA3, CC3, CCEC2.

5. Realitzar produccions artístiques individuals o col·lectives amb creativitat i imaginació, seleccionant i aplicant eines, tècniques i suports en funció la intencionalitat, per expressar la visió del món, les emocions i els sentiments propis, així com per millorar la capacitat de comunicació i desenvolupar la reflexió crítica i l'autoconfiança.

Dur terme una producció artística és el resultat d'un procés complex que implica, a més de la capacitat d'introspecció i de projecció dels propis pensaments, sentiments i emocions, el coneixement dels materials, les eines, les tècniques i els recursos creatius del medi d'expressió escollit així com les seves possibilitats d'aplicació.

Perquè els alumnes aconseguixin expressar-se de manera autònoma i singular, aportant una visió personal i imaginativa del món a través d'una producció artística pròpia, han d'experimentar amb els diferents resultats obtinguts i els efectes produïts. D'aquesta manera, a més, es potencia una visió crítica i informada tant sobre el propi treball com sobre l'aliè, i s'augmenten les possibilitats de comunicació amb l'entorn. Així mateix, un maneig correcte de les diferents eines i tècniques d'expressió, que ha de partir d'una intencionalitat prèvia a la realització de la producció, ajuda en el desenvolupament de l'autoreflexió i l'autoconfiança, aspectes molt importants en una competència que parteix d'una producció inicial, per tant, intuïtiva i que prioritza l'expressivitat.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del Perfil de sortida: CCL2, CPSAA1, CPSAA3, CPSAA4, CC3, CCEC3, CCEC4.

6. Apropiar-se de les referències culturals i artístiques de l'entorn, identificant les seves singularitats per enriquir les creacions pròpies i desenvolupar la identitat personal, cultural i social.

Per al desenvolupament de la identitat personal dels alumnes, és indispensable el coneixement del context artístic i cultural de la societat en la qual experimenta les seves vivències. El coneixement crític de diferents referents artístics i culturals modela la seva identitat, l'ajuda a inserir-se en la societat del seu temps i a comprendre-la millor.

A partir de l'anàlisi contextualitzada de les referències més pròximes a la seva experiència, els alumnes són capaços d'identificar les seves singularitats i poden

fer ús d'aquests referents en els seus processos creatius, enriquant així les seves creacions. El coneixement d'aquestes referències contribueix, en fi, al desenvolupament de la pròpia identitat personal, cultural i social, augmentant l'autoestima, l'autoconeixement i el respecte de les altres identitats.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del perfil de sortida: CCL2, CD1, CPSAA3, CC1, CCEC3.

7. Aplicar les principals tècniques, recursos i convencions dels llenguatges artístics, incorporant de forma creativa, les possibilitats que ofereixen les diverses tecnologies, per integrar-los i enriquir el disseny i la realització d'un projecte artístic.

El moment actual es caracteritza per la multiplicitat de llenguatges artístics convivents, des dels més tradicionals, com la pintura, fins als més recents, com l'audiovisual, la instal·lació o la performance. Els alumnes han de ser capaços d'identificar-los, així com de classificar-los i establir les tècniques amb les quals es produeixen. Per això, també és important que experimentin amb els diferents mitjans, tecnologies i instruments de creació, posant l'accent principalment en els digitals, definitoris del nostre present i amb els quals sol estar familiaritzat, encara que sovint d'una manera molt superficial. Els alumnes han d'aprendre a fer un ús informat d'aquests, establint les bases perquè més endavant puguin aprofundir en les seves grans potencialitats expressives, posant en joc un coneixement més profund de tècniques i recursos que han d'adquirir progressivament.

Els alumnes han d'aplicar aquest coneixement en les tecnologies contemporànies i els diferents llenguatges artístics en l'elaboració d'un projecte artístic que n'integri de diferents, cercant un resultat que sigui fruit d'una expressió actual i contemporània.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del perfil de sortida: CCL2, CCL3, STEM3, CD1, CD5, CC3, CCEC4.

8. Compartir produccions i manifestacions, adaptant el projecte a la indicació i a les característiques del públic destinatari, per tal de valorar distintes oportunitats de desenvolupament personal.

L'obra artística aconsegueix tot el seu sentit i potencialitat quan arriba al públic i produeix un efecte sobre ell. En aquest sentit, l'alumne ha d'entendre l'existència de múltiples públics, i, en conseqüència, la possibilitat de dirigir-se de manera diferenciada a uns o altres. No és el mateix elaborar una peça audiovisual de caràcter comercial destinada a una audiència àmplia que crear una instal·lació de videoart amb una voluntat minoritària. Els alumnes han d'entendre que totes les possibilitats són vàlides, però que la idea, la producció i la difusió de la seva obra han de ser tingudes en compte des de la seva mateixa gènesi. A més, és important que identifiquin i valorin les oportunitats que els pot proporcionar el

seu treball segons la mena de públic al qual es dirigeixi, la qual cosa s'apreciarà a partir de la posada en comú d'aquest.

Per tot això, els alumnes han de generar produccions i manifestacions artístiques de diferent signe, tant individualment com col·lectivament, identificant i valorant correctament les seves intencions prèvies i emprant les capacitats expressives, afectives i intel·lectuals que es promouen mitjançant el treball artístic.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors del perfil de sortida: STEM3, CD3, CPSAA3, CPSAA5, CE3, CCEC4.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Reconèixer els factors històrics i socials que envolten les produccions plàstiques, visuals i audiovisuals més rellevants, així com la seva funció i finalitat, descrivint les seves particularitats i el seu paper com a transmissores de valors i conviccions, amb interès i respecte, des d'una perspectiva de gènere.

1.2. Valorar la importància de la conservació del patrimoni cultural i artístic, a través del coneixement i l'anàlisi guiada d'obres d'art.

Competència específica 2

2.1. Explicar de forma raonada la importància del procés que hi ha entre la realitat, l'imaginari i la producció, superant estereotips i mostrant un comportament respectuós amb la diversitat cultural.

2.2. Analitzar, de forma guiada, diverses produccions artístiques, incloses les pròpies i les dels seus iguals, desenvolupant amb interès una mirada estètica cap al món i respectant la diversitat de les expressions culturals.

Competència específica 3

3.1. Seleccionar i descriure propostes plàstiques, visuals i audiovisuals de diversos tipus i èpoques, analitzant-les amb curiositat i respecte des d'una perspectiva de gènere, i incorporant-les a la seva cultura personal i el seu imaginari propi.

3.2. Argumentar el gaudi produït per la recepció de l'art en totes les seves formes i vessants, compartint amb respecte impressions i emocions i expressant l'opinió personal de manera oberta.

Competència específica 4

4.1. Reconèixer els trets particulars de diverses tècniques i llenguatges artístics, així com els seus diferents processos i resultats en funció dels contextos socials, històrics, geogràfics i tecnològics, cercant i analitzant la informació amb interès i eficàcia.

4.2. Analitzar de forma guiada les especificitats dels llenguatges de diferents produccions culturals i artístiques, establint connexions entre elles i incorporant-les creativament en les produccions pròpies.

Competència específica 5

5.1. Expressar idees i sentiments en diferents produccions plàstiques, visuals i audiovisuals, a través de l'experimentació amb diferents eines, tècniques i suports, desenvolupant la capacitat de comunicació i la reflexió crítica.

5.2. Realitzar diferents tipus de produccions artístics individuals o col·lectius, justificant el procés creatiu, mostrant iniciativa i autoconfiança, integrant racionalitat, empatia i sensibilitat, i seleccionant les tècniques i els suports adequats al propòsit.

Competència específica 6

6.1. Explicar la seva pertinença a un context cultural concret, a través de l'anàlisi dels aspectes formals i dels factors socials que determinen diverses produccions culturals i artístiques actuals.

6.2. Utilitzar creativament referències culturals i artístiques de l'entorn en l'elaboració de produccions pròpies, mostrant una visió personal.

Competència específica 7

7.1. Realitzar un projecte artístic, amb creativitat i de manera conscient, ajustant-se a l'objectiu proposat, experimentant amb diferents tècniques visuals o audiovisuals en la generació de missatges propis, i mostrant iniciativa en l'ús dels llenguatges, materials, suports i eines.

Competència específica 8

8.1. Reconèixer els diferents usos i funcions de les produccions i manifestacions artístiques, argumentant de forma individual o col·lectiva les seves conclusions sobre les oportunitats que poden generar, amb una actitud oberta i amb interès per conèixer la seva importància en la societat.

8.2. Desenvolupar produccions i manifestacions artístiques amb una intenció prèvia, de forma individual o col·lectiva, organitzant i desenvolupant les diferents etapes i considerant les característiques del públic destinatari.

8.3. Exposar els processos d'elaboració i el resultat final de produccions i manifestacions artístiques realitzades de manera individual o col·lectiva, reconeixent els errors, cercant les solucions i les estratègies més adequades per millorar-les i valorant les oportunitats de desenvolupament personal que ofereixen.

Sabers bàsics

A. Patrimoni artístic i cultural

- Els gèneres artístics.
- Manifestacions culturals i artístiques més importants, incloses les contemporànies i les pertanyents al patrimoni local: els seus aspectes formals i la seva relació amb el context històric.
- Les formes geomètriques en l'art i en l'entorn. Patrimoni arquitectònic.

B. Elements formals de la imatge i del llenguatge visual. L'expressió gràfica

- El llenguatge visual com a forma de comunicació.
- Elements bàsics del llenguatge visual: el punt, la línia i el pla. Possibilitats expressives i comunicatives.
- Elements visuals, conceptes i possibilitats expressives: forma, color i textura.
- La percepció visual. Introducció als principis perceptius, elements i factors.
- La composició. Conceptes d'equilibri, proporció i ritme aplicats a l'organització de formes en el pla i en l'espai.

C. Expressió artística, gràfica i plàstica: tècniques i procediments

- El procés creatiu a través d'operacions plàstiques: reproduir, aïllar, transformar i associar.
- Factors i etapes del procés creatiu: elecció de materials i tècniques, realització d'esbossos.
- Introducció a la geometria plana i traçats geomètrics bàsics.
- Tècniques bàsiques d'expressió gràfica i plàstica en dues dimensions. Tècniques seques i humides. El seu ús en l'art i les seves característiques expressives.
- Tècniques bàsiques d'expressió gràfica i plàstica en tres dimensions. El seu ús en l'art i les seves característiques expressives.

D. Imatge i comunicació visual i audiovisual

- El llenguatge i la comunicació visual. Finalitats: informativa, comunicativa, expressiva i estètica. Contexts i funcions.
- Imatges visuals i audiovisuals: lectura i anàlisi.

- Imatge fixa i en moviment, origen i evolució. Introducció a les diferents característiques del còmic, la fotografia, el cinema, l'animació i els formats digitals.
- Tècniques bàsiques per a la realització de produccions audiovisuals senzilles, de manera individual o en grup. Experimentació en entorns virtuals d'aprenentatge.

